

5) ขอบเขตของวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

ในปัจจุบันนี้ (1961) (2) นักวรรณคดีเปรียบเทียบทั้งหลายมีความ
คิดเห็นเหมือนกันว่าควรกำหนดแนวทางและขอบเขตของวิชานี้ดังนี้

1. วรรณกรรมและนักเขียนต่างชาติ ศึกษาวรรณกรรมทั้งที่แต่งดี
และที่แต่งไม่ดี ซึ่งเกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยของต่างชาติ ศึกษานักเขียนที่มี

1) Novalis เป็นนามปากกาของ Frédéric de HARDENBERG (1772-1802)
เป็นกวีโรแมนติก ที่เด่นที่สุดของเยอรมัน

2) M.-F. GUYARD, *La littérature Comparée, Que sais-je?*; Presses Uni-
versitaires de France, 1961 หน้า 15

บทบาทสำคัญในการสร้างและสนับสนุนวรรณกรรมนั้น ๆ หรือประเภทนั้น ๆ (เช่นนักเขียนสาวก, นักวิจารณ์ ฯลฯ) ในการศึกษาแนวนี้ จำเป็นที่นักวรรณคดีเปรียบเทียบต้องใช้ภาษาของต่างชาติ และศึกษาจากงานชิ้นที่เขียนเป็นภาษาของชาตินั้น นี่เป็นสิ่งสำคัญประการแรก

การศึกษางานวรรณกรรมของต่างชาตินี้ จะต้องควบคู่ไปกับการศึกษา นักเขียน ทั้งที่โดดเด่น และที่เป็นกลุ่ม จุดที่ใช้ค้นคว้า ก็ได้แก่

ภาษา ที่เขาใช้ทั้งในแง่ภาษาศาสตร์ และในแง่ภาษาศิลป์

สถานที่ ที่นักเขียนนำมากล่าวถึง ทั้งในแง่ที่เป็นความรู้ส่วนตัวและ ความรู้ทางภูมิศาสตร์—ประวัติศาสตร์ และสังคมวิทยา

ความคิด รวมทั้งคำสารภาพว่าชาติความรู้ความเข้าใจอะไรไปบ้าง หรือ ได้ความคิดความรู้มาจากแง่มุมใด ครอบคลุมแง่มุมหรือเปล่า หรือได้ความรู้จากการมองด้วยสายตาของใคร เช่นคนอังกฤษ ก็มองชาติต่าง ๆ ด้วยสายตาแบบคนอังกฤษ ถ้าเป็นคนจีนก็มองด้วยสายตาของคนที่มีพื้นฐานจิตใจแบบคนจีน ดังนี้ เป็นต้น

นักวรรณคดีเปรียบเทียบต้องหา “ตำแหน่ง” ของนักเขียนให้ได้ การอาศัยวรรณกรรมแปลนั้นก็ทำให้ได้รู้ทางเช่นกัน แต่ถ้าไม่ระมัดระวังก็อาจหลงทาง หรือไปผิดทางได้ อย่างไรก็ตาม *วรรณกรรมแปล* ก็มีความสำคัญในฐานะเป็น *ผู้เริ่มเปิดประตู* ให้นักวรรณกรรมเปรียบเทียบเดินทางเข้าไปสู่อณาจักรของวรรณกรรมนานาชาติ วรรณกรรมแปลถึงแม้จะยังมี ข้อบกพร่องอยู่มาก แต่ก็หยุดยั้งไม่ได้ ตรงกันข้ามนับวันก็จะมีผู้นิยมแปลวรรณกรรมอย่างแพร่หลายยิ่งขึ้นทำให้มีข้อเปรียบเทียบและมี “ตัวเลือก” มากมายขึ้น

แต่จะให้หวังอย่างเต็มที่ว่าแปลถูกต้องสมบูรณ์ตามต้นฉบับเดิมยังไม่ได้ เพียงแต่เรามีโอกาสได้รับสิ่งที่คล้ายต้นฉบับในภาษาเดิมมากขึ้นเท่านั้น ส่วนสาระสำคัญก็จะศึกษาจากวรรณกรรมแปลได้มาก และรวดเร็วสำหรับผู้ที่ไม่คุ้นชินกับในภาษาต่างประเทศ

วรรณกรรมประเภทวิจารณ์ เป็นบ่อเกิดอีกแห่งหนึ่งของการเผยแพร่วรรณกรรมนานาชาติ นักวรรณคดีเปรียบเทียบจะใช้วรรณกรรมประเภทวิจารณ์เป็นลู่ทางนำไปสู่วรรณกรรมชั้นดั้งเดิม แล้ววิเคราะห์วิจัยด้วยตัวเองเป็นอันดับต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าก่อน ต่อจากนั้นก็เพื่อวัดปริมาณของอิทธิพลต่าง ๆ ที่ปรากฏร่องรอยอยู่ในวรรณกรรมชั้นนั้น

2. ประเภทของวรรณกรรม (Genres) ก่อนวิเคราะห์งานชิ้นใด ๆ ก็ตาม นักวรรณคดีเปรียบเทียบจะต้องพิจารณาประเภทของวรรณกรรมเป็นประการแรก เช่นเดียวกับนายแพทย์ ก่อนจะส่งยารักษาโรคให้แก่คนไข้ จะต้องวินิจฉัยชนิดของโรคที่คนไข้เป็น แล้วจึงจะจัดยาให้เหมาะสมได้ การจัดประเภทวรรณกรรมนั้นมีทั้งประเภทใหญ่และประเภทย่อย ต้องนำไปจัดเข้าประเภทใหญ่ให้ได้ก่อน แล้วจึงค้นหาลักษณะปลีกย่อยอื่น ๆ ต่อไป เช่น จัดเป็นประเภทนวนิยาย หรือ สารคดี ทฤษฎีและกฎเกณฑ์ของวรรณคดีไม่ใช่สิ่งที่แน่นอนตายตัว แต่ก็ยังมีหลักการที่ใช้ได้ผลอยู่เป็นอันมากตามที่นักวรรณคดีวิจารณ์ได้นำมาใช้

จุดค้นหาประการแรก อยู่ที่ประวัติโดยเน้นความเป็นไปในปัจจุบันกับสถานที่เกิดเหตุการณ์ จุดแรกนี้ต้องกำหนดให้แน่นอนทั้งเวลาและสถานที่

จุดค้นหาประการที่สอง เมื่อผ่านจุดแรกไปแล้ว ก็ย้อนหลังศึกษากำเนิด เช่น กำเนิดบทละครโศกนาฏกรรมของสเปน โดยหาจุดเริ่มต้น ปีที่แต่งเนื้อเรื่อง การเปลี่ยนแปลง (เช่นนำโศกนาฏกรรมคลาสสิกมาดัดแปลงต่อเติม)

ดังนั้นเป็นต้น การศึกษาแนวนี้ยังมีตัวอย่างอีก เช่น ศึกษาประวัตินวนิยายยุโรป ศตวรรษที่ 19 ศึกษา Sonnet ศตวรรษที่ 16 ศึกษากลโคลงปลายสมัยอยุธยา ดังนั้นเป็นต้น

จุดค้นหาประการที่สาม ตั้งข้อสมมติฐานว่าได้รับอิทธิพลอะไรบ้าง จากที่ไหน แล้วพยายามหาหลักฐานอ้างอิงประกอบ ทั้งที่เป็นอิทธิพลโดยตรง และอิทธิพลทางอ้อม รวมทั้งศึกษาถึงการแลกเปลี่ยนอิทธิพลในทางวรรณกรรมในยุคที่กำลังศึกษานั้นมีลักษณะอย่างไร ใครมีอิทธิพลต่อใคร มากหรือน้อยเพียงใด มีลักษณะคล้ายคลึงกับต้นตออิทธิพลอย่างไรบ้าง ถูกขอยืมต่อ โดยวิธีใด ไปยังแห่งใด เช่น อิทธิพลอินเดียมาสู่ไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางอ้อม ไทยได้ยืมมาจากขอมอีกทีหนึ่ง ควรศึกษาว่าอิทธิพลอินเดียที่ผ่านมือขอมแล้ว กับที่ได้มาโดยตรงนั้น แตกต่างกันอย่างไบบ้าง ลักษณะเค้าอินเดียของเดิมเป็นอย่างไร เช่นนี้เป็นต้น

จุดค้นหาประการที่สี่ นางานกับผู้แต่งมาประสานกัน ค้นหาสาเหตุของผู้แต่ง ทำไมจึงผลิตวรรณกรรมชิ้นนี้ อาจจะมีต้นเหตุ เช่น แรงตลใจ แรงกระตุ้น การเลียนแบบ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็การศึกษาว่า วรรณกรรมชิ้นนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง องค์ประกอบส่วนใดมีปริมาณหรือน้ำหนักอย่างไร ผู้แต่งให้ความสำคัญต่อสิ่งใดเป็นพิเศษ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำลายอะไรหรือไม่ (เช่นทำลายทัศนคติเก่าแก่ ทำลายระบบทรวราชย์) หรือเพื่อสร้างอะไรเป็นพิเศษ (เช่น Corneille มุ่งหวังจะสร้างบุคลิกพิเศษของสุภาพบุรุษ เช่น รักหน้าที่มากกว่าสตรี)

การค้นหาดังกล่าวนี้ต้องมีเครื่องมือมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำ ความรู้จักผู้เขียนนั้น ผู้ศึกษาต้องเข้าใจจิตใจทั้งด้านจิตวิทยาและทางด้านความ มีคุณธรรม โดยนำข้อมูลจากที่หลายๆ แห่งมาเทียบเคียงกัน จะใช้จิตวิทยา

อย่างเดียวโดยไม่สนใจพื้นฐานวัฒนธรรมทางจิตใจของคนนั้นไม่ได้ เพราะ จะได้รับผลที่บกพร่อง การค้นหาเช่นนี้ต้องใช้ผลงานมากขึ้นของผู้แต่งคนเดียวกัน เทียบเคียงกับผู้แต่งอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน

การใช้ผลงานทั้งหมดของผู้เขียนคนเดียวกันมาศึกษานั้น ก็เพื่อมุ่ง ค้นหาบุคลิกภาพที่รอบด้านซึ่งปรากฏออกมาในงานเขียน นอกจากนี้ก็อาจจะ ศึกษางานของผู้เขียนคนเดียวกันในต่างประเทศ เช่น Shakespeare ใน ประเทศไทย Goethe ในประเทศฝรั่งเศส โดยนำปฏิกิริยาจากผู้รับ เช่น (ผู้อ่านวรรณกรรม ผู้ดูละคร เป็นต้น) มาใช้พิจารณาประกอบด้วย

ยิ่งกว่านั้น สำหรับงานบางชิ้นควรศึกษาละเอียดไปถึงวิธีการเผยแพร่ วรรณกรรมชิ้นนั้นด้วย รวมทั้งการเลียนแบบ ความสำเร็จ และอิทธิพลที่มี ต่อผู้อื่น อย่าลืมว่าอิทธิพลนั้นควรพิจารณาทั้ง 3 แ่ง คือ

1. ส่วนตัว เช่นมีผู้นำไปปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดจนบางครั้งกลายเป็น “ลัทธิ” เช่นลัทธิของ Jean-Jacques Rousseau

2. เทคนิค เช่นเทคนิคในการเขียนบทละครของเชกสเปียร์ มีอิทธิพล ต่อนักเขียนโรแมนติกฝรั่งเศส

3. ความคิดสติปัญญา เช่นความคิดของ Voltaire เป็นที่ยอมรับและ นำไปใช้อย่างกว้างขวางในหมู่นักเขียนและนักอ่านจำนวนมาก ความคิด เหล่านี้จะชักใยอยู่ภายใน และมักจะออกมาในรูปจุดมุ่งหมาย (theme) และ ความคิด (idea) ในงานวรรณกรรมและพฤติกรรมบางอย่างของสังคม

อย่างไรก็ตาม นักวรรณคดีเปรียบเทียบต้องระมัดระวังในเรื่อง “การ บังเอิญ” ไปด้วย เช่นบางครั้งเผชิญเหมือนกัน แต่มิได้มีอิทธิพลต่อกัน